

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Tampereen ylioppilaskunta, myöhemmin TREY, kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa luonnokseen valtioneuvoston koulutuspoliittisesta selonteosta. TREY mielestä koulutuspoliittinen selonteko on hallituskauden tärkein koko koulutusjärjestelmää ja tutkimusta tarkasteltava asiakirja.

Kiitämme siitä, että koulutusselonteossa etsitään keinoja isojen yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemiseksi. Koulutuksen on aktiivisesti huomioitava yhteiskunnan muutokset, koska se ei toimi irrallaan ajasta. Kiitämme myös sitä, kuinka selonteossa nostetaan koulutuksen ja tutkimuksen merkitystä muutoksen ajureina.

TREY kiittää sitä, että yhdenvertaisuuteen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet on huomioitu laaja-alaisesti koulutuspoliittisessa selonteossa. Erilaiset elämäntilanteet tai taustat eivät saa olla este kouluttautumiselle. Uskomme yhdenvertaisuuteen kaikkea toimintaa ohjaavana periaatteena, josta ei tule tinkiä. TREY kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, kuinka maksuttoman koulutuksen merkitystä tulee nostaa kattavammin esiin selonteossa. Lisäksi toivomme, että selonteossa kiinnitettäisiin vielä vahvemmin huomiota oppilaitosten ja korkeakoulujen demokratiatoimintaan.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Tampereen ylioppilaskunta TREY pitää tärkeänä, että tavoitetilassa oppijälhtöisyys ja yhdenvertaisuuden edistäminen on asioita, joista Suomen koulutusjärjestelmässä ei tingitä. Saavutettava koulutusjärjestelmä takaa parhaiten yhteiskunnallisen tasa-arvon ja mahdollistaa yksilön sosiaalisen liikkuvuuden. TREY kiittää siitä, että selonteko pohjaa vahvasti sivistykseen. Korkeakoulu yhteisöissä tiede, tutkimus ja sivistys luovat perustan kaikelle toiminnalle. On merkittävää, että tutkimus tunnustetaan tavoitetilassa tärkeäksi osaksi. Toivoimme, että akateeminen vapaus eli tieteen, tutkimuksen ja opetuksen vapaus sekä alojen moninaisuuden tunnustaminen tulisivat vahvemmin esiin tavoitetilassa. Akateeminen vapaus on tärkeä osa demokraattisia yhteiskuntia ja Suomen on edistettävä aktiivisesti sen toteutumista kansainvälisesti.

Haasteet, joihin Suomi etsii lähivuosina ratkaisuja, kuten ilmastokriisi, väestönkehitys ja työn murros, ovat monikansallisia ja ylittävät kansallisvaltioiden rajat. Siksi TREY edellyttää, että Suomi jatkossakin tunnustaa, että haasteet ratkotaan kansainvälisellä yhteistyöllä: Eurooppaa ja sen arvoja tulee puolustaa. Suomi panostaa Erasmus+-ohjelman kehittämiseen ja edistää sitä, että kaikilla koulutustasoilla yhä useamman oppijan on mahdollista osallistua kansainvälistymiseen. Ulkomailla hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista edistetään.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Tampereen ylioppilaskunta, myöhemmin TREY, haluaa edistää maksuttoman koulutuksen laajentamista varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Esitämme, että varhaiskasvatus ja esiopetus kustannetaan julkisista varoista. Koulutuksen maksuttomuus edistää aitoa osallistumista varhaiskasvatukseen ja myös korkeakoulutukseen pääsyä. Koulutuspolku on kokonaisuus, jolloin vaikutukset korkeakoulutuksen osallistumisasteissa tapahtuvat jo aiemmillä kouluasteilla.

TREY yhtyy selontekoluonnoksen vaatimukseen siitä, että lukutaito on oppimisen perusedellytys. Monilukutaito tukisi myös korkeakoulutukseen pääsyä ja edistäisi saavutettavaa koulutuksen laajentumista. Erityisesti TREY kiittää toimenpiteistä, jossa huomioidaan lasten ja nuorten käytettävissä olevat laitteet ja digitaaliset välineet.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

TREY toivoo, että selonteossa huomioidaan vahvemmin ammatillisesta koulutuksesta siirtymät korkeakoulutukseen ja erityisesti yliopistoihin. Tulee vahvistaa sujuvaa siirtymää oppijan aiemmasta koulutuspolusta riippumatta, koska myös ammatillinen koulutus tuottaa korkeakoulukelpoisuuden.

TREY haluaa nostaa, että toisen asteen oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistyöhön tulee selonteossa kiinnittää vahvemmin huomiota. Yhteistyön lisääntyminen tukee parhaimmillaan korkeakoulutukseen hakevien sujuvaa siirtymää, kun toisen asteen opiskelijoille tarjotaan laajasti opintoja ja heidän mielenkiintoaan tukevia sisältöjä.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Tampereen ylioppilaskunta, myöhemmin TREY, kiittää siitä, että selonteossa on kiinnitetty huomiota saavutettavaan korkeakoulujärjestelmään ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen. TREY pitää tavoitetta ensisijaisena, jotta taataan yhteiskunnallisen tasa-arvon toteutuminen ja yksilön sosiaalinen liikkuvuus. Kiitämme sitä, että aliedustettujen ryhmien koulutukseen osallistumiseen on kiinnitetty huomiota laajasti eri toimin.

TREY pitää tärkeänä sitä, että koulutus- ja osaamistason nostamiseen on sitouduttu pitkäjänteisesti. TREY on huolissaan siitä, etteivät esitetyt resurssit riitä laadukkaan opetuksen järjestämiseksi, koska lisäresurssien tulee huomioida kasvavien opiskelualojen tarpeet koulutusaloittain. Opiskelijamääriltä kasvavia aloja ei saa asettaa korkeakoulukohtaiseen ahdinkoon, koska resursseja tulee suunnata sisäisesti kasvaville aloille muiden alojen kustannuksella. Uudistuksessa tulee huomioida alojen erityispiirteet koulutusta laajennettaessa.

TREY vaatii, että selonteossa kiinnitetään korkeakoulutuksessa vahvemmin huomiota koulutuksen maksuttomuuteen. Suomalaisen korkeakoulutuksen vahvuuden on oltava maksuton tutkintokoulutus, joka on saavutettava riippumatta vanhempien koulutuksesta, ammattiasemasta tai varallisuudesta. Pidämme erittäin tärkeänä, että selonteossa kiinnitetään aktiivisesti huomiota siihen, ettei eriarvoistumiskehitys lisääny. Saavutettavuuteen kiinnitettävät teot edistävät koulutuksellista tasa-arvoa, josta ei tule tinkiä.

TREYssä kiinnitämme huomiota siihen, että kansainvälisten opiskelijoiden työllistymisessä tulee tavoitella työllistymisprosentin lisäksi myös sitä, että opiskelijat työllistyvät valmistumisensa jälkeen koulutusta vastaaviin tehtäviin. EU- ja ETA-maiden ulkopuolisista maista tulevien opiskelijoiden lukukausimaksut poistetaan, sillä opiskelijoiden työllistyessä suomalaisille työmarkkinoille, he maksavat tutkintonsa kulut veroina takaisin.

Suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumiseen vaikuttaa työllistymisen lisäksi erityisesti kokemus yhteisöllisyydestä sekä kielen oppiminen. Näiden edistämiseksi panostetaan opiskelijajärjestöjen rooliin ja laajoihin kieliohjelmiin tutkinnon aikana.

Tampereen ylioppilaskunta ehdottaa uutta toimenpidettä, jotta kansainvälisyysjakson suorittaneiden opiskelijoiden määrää kasvatetaan ja ulkomailla hankitun osaamisen tunnistamista kehitetään. Kaikkia korkeakoulututkintoja kehitetään niin, että niiden osana on mahdollista suorittaa kansainvälinen vaihto tai harjoittelu. Lisäksi jokaisella opiskelijalla on oltava mahdollisuus kotikansainvälistymiseen opintojensa aikana esimerkiksi kieli- tai projektiopintojen kautta. Kielitaito on oleellinen osa akateemista sivistystä ja asiantuntijan työelämäosaamista. TREY esittää, että suomalaisen kielivarannon kaventumista estetään monipuolistamalla korkeakoulujen kieliohjelmiin valikoimaa. Kaikille opiskelijoille mahdollistetaan uuden vieraan kielen aloittaminen korkeakouluopintojensa aikana sekä sen opiskeleminen kielellä työskentelyn mahdollistavalle tasolle.

Tampereen ylioppilaskunta ehdottaa uutta toimenpidettä, sillä itsehallinnollisilla korkeakouluilla ei nykytilassa ole olemassa yhteisiä toimintatapoja tai mittareita yhdenvertaisuustyön toteutumisen seurantaan. Koemme TREYssä tärkeäksi, että tällaisia yhteisiä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen mittareita luodaan. Yhteiset korkeakoulujen kehittämät mittarit mahdollistaisivat korkeakoulujen keskinäisen vertailun ja kehityskohteiden havaitsemisen. Selonteon toimenpiteisiin tulisi lisätä esimerkiksi seuraavanlainen kirjaus: "Korkeakoulujen tasa-arvotyölle asetetaan

valtakunnallisia tavoitteita ja kehitetään yhteisiä mittareita, joilla tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista korkeakouluissa voidaan tarkastella.”

Tampereen ylioppilaskunta vaatii, että koulutuselonteossa sitoudutaan ensikertalaisuuskiintiöstä luopumiseen. Sivistyksellisten oikeuksien näkökulmasta ensikertalaisuuskiintiö ei sujuvoita hakeutumista korkeakoulutukseen, vaan lisää hakijoiden taktikointia. Opiskelijavalintajärjestelmän tulee olla yhdenvertainen, eikä se saa asettaa hakijoita eriarvoiseen asemaan riippuen heidän aiemmasta koulutuspolustansa.

Tampereen ylioppilaskunta vaatii, että koulutuselonteossa sitoudutaan yliopistodemokratiaan. Yliopistoyhteisön osallistumista ja yhteisöön kuulumista tulee edistää, jotta kaikki yhteisön jäsenet, eli opiskelijat, professorit, opetus-, tutkimus- ja muu henkilöstö, otetaan mukaan valmistelusta päätöksentekoon saakka. Yliopistoissa läheisyysperiaatteen on ohjattava kaikkea toimintaa, koska se tukee yliopistoyhteisön osallistumista.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

Tampereen ylioppilaskunta TREY korostaa, että korkeakoulu yhteisöissä tiede, tutkimus ja sivistys luovat perustan kaikelle toiminnalle. TREY toivoo, että akateeminen vapaus eli tieteen, tutkimuksen ja opetuksen vapaus sekä alojen moninaisuuden tunnustaminen tulisi vahvemmin esiin osassa. Akateeminen vapaus on olennainen osa uuden tiedon ja ratkaisuiden löytämistä yhteiskuntamme kohtaamiin haasteisiin.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

TREY toivoo, että opintovapaan hyödyntämisen kannusteet uudistetaan. Opintovapaan toimintamekanismien tulee edistää yksilön elinikäistä oppimista ja oppimiseen hakeutumista.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

-

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

Tampereen ylioppilaskunta, myöhemmin TREY katsoo, että koulutuselonteon opintotukea koskeva tavoite on erittäin hyvä ja kuvastaa opintotuen tarkoitusta yhdenvertaisten opiskelumahdollisuuksien mahdollistajana.

TREY pitää seuraavia toimenpide-ehdotuksia hyvinä: opintotuen tason turvaamista indeksikorotuksena, opintotuen riittämisen parantamista, jotta se tukisi entistä vahvemmin päätoimista opiskelua, sekä opintotukikuukausien määrän lisäämistä. TREY katsoo erityisen tärkeäksi toimenpide-ehdotukseksi opintotuen rakenteiden tarkastelun, sillä nykyisessä muodossaan kaksiportainen opintotuki estää joustavien opintopolkujen rakentamisen.

TREY katsoo erityisesti, että korkosuojauksen käyttöönotto olisi merkittävä toimi yhdenvertaisten opiskelumahdollisuuksien edistämiseksi.

TREY katsoo, että toimenpide-ehdotuksissa esitetty tulorajojen nosto olisi tervetullut lisä opiskelijoiden toimeentuloon, mutta huomauttaa että opintotuen korotusten tulee kohdistua ensisijaisesti opintorahan tason tai tukikuukausien määrän kasvattamiseen.

TREY ehdottaa uudeksi toimenpiteeksi opintotukea koskevaan lukuun, että opiskelijoiden hakema asumistuki muutetaan ruokakuntakohtaisesta yksilökohtaiseksi tueksi. Opiskelijoilla on hyvin monimuotoisia asumisjärjestelyitä, eikä asumistuen ruokakuntakohtaisuus palvele opiskelijoiden asumistilanteita. Tuen myöntämisperusteissa tulisi myös huomioida epäsäännölliset tulot joustavammin.

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

-

Vaara Jenny
Tampereen ylioppilaskunta